Oświadczenie złożone
przez senator Ewę Monikę Kaliszuk
na 66. posiedzeniu Senatu
w dniu 13 października 2026 r.

Oświadczenie skierowane do minister rodziny, pracy i polityki społecznej Agnieszki Dziemianowicz-Bąk

Szanowna Pani Minister!

Zwracam się do Pani w sprawie sytuacji osób z niepełnosprawnościami, w szczególności osób starszych wymagających całodobowej opieki, którym Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmawia prawa do świadczenia wspierającego z powodu pobytu w prywatnej placówce opiekuńczej, nawet gdy koszty tego pobytu są w całości pokrywane ze środków prywatnych. Na problem ten zwróciła moją uwagę mieszkanka, opisując sytuację rodzin, które każdego miesiąca przeznaczają znaczną część swoich dochodów i oszczędności na zapewnienie bliskim niezbędnej opieki. Nierzadko są to wydatki sięgające kilku tysięcy złotych miesięcznie.

Trudno zaakceptować sytuację, w której osoba posiadająca ustalony wysoki poziom potrzeby wsparcia może otrzymywać świadczenie, gdy pozostaje w swoim domu, natomiast traci do niego prawo, gdy ze względu na stan zdrowia i konieczność zapewnienia stałej opieki korzysta z prywatnej placówki, mimo że państwo nie ponosi kosztów tego pobytu. Zdaję sobie sprawę, że art. 5 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym przewiduje określone wyłączenia, a Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przedstawiało już swoje stanowisko w tej sprawie, również w odpowiedziach na interpelacje poselskie, jednakże stanowisko resortu, nawet konsekwentnie podtrzymywane, nie może kończyć dyskusji, jeśli praktyka stosowania przepisów prowadzi do sytuacji budzących poważne wątpliwości z punktu widzenia sprawiedliwego traktowania obywateli, tym bardziej że pojawiły się już istotne orzeczenia sądowe, w których przyjęto wykładnię korzystną dla osób finansujących pobyt w prywatnych placówkach opieki. Przykładem są wyroki Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 15 lipca 2026 r., sygn. III AUa 1035/25, oraz z 28 lipca 2026 r., sygn. III AUa 830/25. W orzeczeniach tych sąd uwzględnił cel świadczenia wspierającego oraz to, że pobyt w komercyjnej placówce, finansowany w całości ze środków prywatnych, nie oznacza podwójnego finansowania opieki ze środków publicznych. To argumentacja, której nie można pomijać.

Nie przesądzam, że przywołane wyroki oznaczają już jednolitą linię orzeczniczą. Uważam jednak, że stanowią wystarczająco poważny sygnał, aby ponownie przeanalizować obowiązujące rozwiązania i praktykę ich stosowania. Nie można stawiać obywateli w sytuacji, w której uzyskanie świadczenia zależy w praktyce od ich determinacji, możliwości finansowych i zdolności do prowadzenia wielomiesięcznego sporu sądowego z organem państwa. Dotyczy to przecież osób należących do grupy wymagającej szczególnej ochrony i wsparcia. Rodziny już dziś ponoszą ogromny ciężar organizacyjny, emocjonalny i finansowy związany z zapewnieniem opieki bliskim. Nie powinny być dodatkowo obciążane koniecznością dochodzenia przed sądem prawa, które, jak pokazują przywołane rozstrzygnięcia, może wynikać z prawidłowej, uwzględniającej cel ustawy wykładni obowiązujących przepisów.

Dlatego zwracam się do Pani Minister z następującymi pytaniami.

1. Jak ministerstwo ocenia najnowsze orzecznictwo sądów powszechnych, w szczególności wyroki Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 15 i 28 lipca 2026 r., dotyczące prawa do świadczenia wspierającego w przypadku osób przebywających w prywatnych placówkach całodobowej opieki?

2. Czy w związku z tymi orzeczeniami ministerstwo przeprowadziło lub zamierza przeprowadzić analizę zasadności utrzymywania dotychczasowej wykładni art. 5 pkt 1 ustawy o świadczeniu wspierającym?

3. Czy ministerstwo prowadzi rozmowy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych dotyczące praktyki wydawania decyzji w analogicznych sprawach z uwzględnieniem najnowszego orzecznictwa?

4. Ile decyzji odmownych wydano z powodu pobytu osób uprawnionych w placówkach całodobowej opieki, ile z nich zostało zaskarżonych i w ilu przypadkach sądy zmieniły decyzje ZUS? Czy dostępne dane pozwalają wyodrębnić przypadki placówek finansowanych całkowicie prywatnie?

5. Czy ministerstwo rozważa zmianę art. 5 pkt 1 ustawy tak, by jednoznacznie rozróżniany był pobyt finansowany ze środków publicznych od pobytu w placówce komercyjnej opłacanego w całości ze środków prywatnych?

6. Jakie skutki finansowe dla budżetu państwa wiązałyby się z przyznaniem świadczenia wspierającego osobom spełniającym pozostałe warunki ustawowe, które samodzielnie finansują pobyt w prywatnych placówkach całodobowej opieki?

7. Jakie konkretne działania ministerstwo zamierza podjąć, aby obywatele znajdujący się w porównywalnej sytuacji faktycznej nie byli zmuszeni do indywidualnego dochodzenia swoich praw na drodze sądowej?

Szanowna Pani Minister, mam świadomość ograniczeń finansowych państwa i konieczności odpowiedzialnego gospodarowania środkami publicznymi. Nie może to jednak zwalniać nas z obowiązku reagowania w sytuacjach, w których stosowane rozwiązanie prowadzi do poważnych wątpliwości prawnych i poczucia nierównego traktowania. Świadczenie wspierające zostało wprowadzone po to, aby zwiększać podmiotowość i samodzielność osób z niepełnosprawnościami oraz umożliwiać im zaspokajanie szczególnych potrzeb życiowych. Wybór sposobu zapewnienia całodobowej opieki, zwłaszcza gdy jej koszty w całości ponosi osoba wymagająca wsparcia lub jej rodzina, nie powinien bez dostatecznego uzasadnienia prowadzić do pozbawienia tego wsparcia.

Oczekuję zatem nie tylko przedstawienia dotychczasowego stanowiska resortu, lecz także odniesienia się do najnowszego orzecznictwa i wskazania realnej drogi rozwiązania tego problemu. Obywatele mają prawo oczekiwać od państwa przepisów jasnych, sprawiedliwych i stosowanych w sposób możliwie jednolity, bez konieczności prowadzenia wieloletnich sporów sądowych.

Ewa Monika Kaliszuk
senator RP